

ALVÓ FOLKLÓR

Ormánság, Bőköz

GYUGYI FLÓRA HANNA

Budapesti Metropolitan Egyetem, Művészeti és Kreatívipari kar

Textiltervező BA, divat specializáció 2. évfolyam

Témavezetők: Konsánszky Dóra,

Aranyosi Zsuzsanna DLA

Bevezetés

Egyetemi tanulmányaim második évének első szemeszterében egy izgalmas, Magyar hagyományokra és kultúrára épülő tervezési projekttel foglalkoztam. A projekt célja az volt, hogy a mai Magyarország területén található, kevésbé ismert vagy méltatlanul elfeledett tájak népi kultúráját és hagyományait kutassam fel, majd a kutatásra alapozva két részből álló öltözetet tervezzek. A választásom az ország déli részén található Ormánság nevű tájegységre esett, amely Baranya megye jelentős részét képezi. Ez a régió különösen gazdag kulturális és gazdasági hagyományokban, melyeket a Dráva folyó árterületén kialakult életmód jelentősen befolyásolt.

Személyes kapcsolódás

A választásomban saját tapasztalásaim és személyes kapcsolódásom befolyásolt, mivel a Szentendrei-szigeten nőttem fel és élek a mai napig. A mindennapjaim részét képezi a Dunán való átkelés, az áradáshoz vagy aszályhoz való alkalmazkodás akárcsak az Ormánságban élő emberét.

Inspiráció és kutatás

Az Ormánság kultúrájának alapját a folyó közelsége és az ezzel járó adottságok illetve nehézségek határozták meg. Az itt élő emberek gazdálkodása és mindennapjai szorosan kötődtek a Dráva folyóhoz, amely megkönnyítette az élelmiszertermelést, valamint a len és kender termesztését, viszont gyakori áradásokkal akár komoly károkat is tudott okozni. A folyó szeszélyességével való együttműködés alázatra tanította az itt élő embert.

A tájegység népviselete ebből a mezőgazdasági alapból és a folyó közelségével együttjáró jelenségekből táplálkozott: a len és kender feldolgozásának teljes folyamatát, a fonálkészítéstől a szövésig, az itt élők maguk végezték, magas minőségű szöveteket előállítva. A viseletükre jellemző volt a nagy anyagmennyiség használata, amit az alapanyag ráncolásával alakítottak a test formáira. Ezzel nemcsak az anyag értékét őrizték meg, hanem gazdag sziletteket is teremtettek. Jellegzetességük volt továbbá a fehér szín dominanciája, amely egyben a gyász színe is volt ebben a tájegységben. A fiatal menyecskék és asszonyok viseletében megjelentek a színes és apró mintás mellények, kötények, és főkötők ám az idő előrehaladtával fokozatosan eltűntek a színek és a minták és csak a fehér szín tisztasága maradt.

Tervezési koncepció

A projekt során két alapmotívumot emeltem ki az Ormánságban élők viseletéből: az anyaghasználat bőségét és a fehér szín egyszerűségét. Célom nem egy menyasszonyi ruha megalkotása volt, amelyre akár egyből következtethetnénk ebből a két motívumból, hanem egy olyan ruhadarab létrehozása, amely képes visszaadni az Ormánság női viseletének esztétikai és kulturális értékeit. A tervezés során arra törekedtem, hogy az ormánsági ruházat jellegzetes nagyvonalúságát és természetes anyaghasználatát kortárs formában jelenítsem meg.

Kezdetektől fogva két egymást kiegészítő ruhadarabot terveztem: egy bő alapruhát, amelyet egy szorosabb felső réteg egészít ki. Az alapruha lazasága a táj természeti gazdagságát szimbolizálja, míg a felső réteg a folyó alázatát követelő szerepét idézi meg.

Tervezési folyamat

A tervezés során fontos inspirációként szolgált egy jellegzetes ormánsági főkötő. Ennek formavilágát és hajtogatási technikáit kezdetben szalagként vagy övként próbáltam újraértelmezni, hogy ennek segítségével az alapruha bőségét a testhez tudjam igazítani. A fizikai kísérletek során azonban ez a megoldás nem bizonyult hatékonnak, így digitális eszközökkel kezdtem el vizsgálni a főkötő formájának a női testtel való kapcsolódási lehetőségeit. A digitális kísérletek során több olyan elrendezést is találtam, amely harmonikusan illeszkedett a testhez, így ezek alapján további terveket dolgoztam ki.

A folyamat során megismerkedtem a darázsolás technikájával is, amely a népi kultúrákban gyakran alkalmazott kézi varrási eljárás. Ez lehetővé teszi nagy mennyiségű anyag struktúrába való elrendezését, ami különleges textúrákat és formákat eredményez. Bár nem kifejezetten az Ormánsághoz kapcsolódó technika, mivel népi kultúrákból ered beépítettem a tervezésbe és a végleges ruhadarabba is. Először meglévő mintákat tanulmányoztam, majd saját struktúrát hoztam létre, amelyet az alapruha és a mellény tervezésében is felhasználtam.

Kezdetben az alapruha felső részébe szerettem volna beilleszteni ezt a technikát, így erre számos variációt készítettem tervekben. A darázsolás mintázataival, szín oldalával kifelé és befelé fordítva, különböző léptékekekkel kapcsolatos próbákat először digitális eszköz segítségével végeztem, hogy időt és anyagot takarítsak meg, mivel maga a technika rendkívül időigényes. Ezek az eszközök nagyban segítettek a struktúra léptékének meghatározását, és az anyag felületének arányos és harmonikus kialakítását az öltözéken belül.

Anyaghasználat és kivitelezés

Az alapruha természetes alapanyagból készült, amelyet a környezeti fenntarthatóság szempontjai és az autentikus megjelenés érdekében választottam. A szabásminták kidolgozása során különös figyelmet fordítottam az anyagmennyiség és az aszimmetrikus részletek pontos meghatározására, amelyhez makettet is készítettem, hogy meg tudjam határozni az arányokat. A mellényhez egy hazai gyártótól származó, hagyományos technikával készülő, kézzel szőtt len- és kenderalapú vásznat választottam, amely összetétele miatt könnyen festhető. A kontraszt érdekében természetes festékanyaggal sötét árnyalatúra színeztem a mellény alapanyagát, amely tovább fokozta a két ruhadarab közötti különbséget, viszont így még jobban egymás kiegészítőivé váltak.

Reflexió és tanulságok

Ez volt az első olyan projektem, amely során lehetőségem nyílt az általam tervezett ruhák professzionális fotózáson való bemutatására. Az együttműködés a fotóssal új nézőpontokat nyitott számomra, és hozzájárult ahhoz, hogy a munkámra más szemmel is rá tudjak nézni. Ez a tapasztalat megerősítette bennem a tervezés és a bemutatás komplexitásának fontosságát.

Mind a tervezési, mind a kivitelezési folyamat során rengeteg új technikát tanulhattam meg, amelyek nagyban hozzájárultak a fejlődéseemhez, és a jövőbeli munkáim során is hasznosak lesznek. Különösen érdekes és inspiráló volt számomra maga a feladat, a magyar népi kultúrák kutatása és feltárása, leginkább a régi fényképek tanulmányozása volt rám nagy hatással. Ezek nemcsak a tervezési folyamatban segítettek, hanem hozzájárultak a régi korok atmoszférájának megértéséhez is.

Az Alvó Folklór projekt számomra egy lehetőség volt arra, hogy a hagyományokat és a modern tervezést ötvözzem. A munka során azt kutattam, hogyan lehet egy elfeledett kultúra elemeit a kortárs divattervezés nyelvén újragondolni, és ezáltal egy új kontextusban életre kelteni. Ez a projekt számomra nemcsak egy alkotási folyamatot jelentett, hanem egy személyes utazást is, amely közelebb vitt a saját identitásom megértéséhez és kreativitásom mélyebb megéléséhez.